

1. Česká ekonomika po roce členství v Evropské unii

Pouhý rok poté, co ČR vstoupila do EU, není možné hodnotit dopady tohoto kroku na změny struktury ekonomiky (ale například i na nezaměstnanost), které se obvykle očekávají od tak zásadní změny prostředí ve středně- až dlouhodobém horizontu a v konečném důsledku se projeví např. v agregované veličině, růstu HDP na obyvatele. Tímto ukazatelem také bývá obvykle měřen pokrok, který země za určitou dobu učinila. Bezprostřední dopady na českou ekonomiku za velmi krátkou dobu od května 2004, kdy spolu s dalšími devíti zeměmi rozšířila evropské společenství, lze však hodnotit převážně pozitivně. Jejich účinek je akcelerační.

• Bezprostřední a výrazně pozitivní dopad měl vstup ČR do EU na český zahraniční obchod - dovoz po roce od vstupu meziročně stoupl o 17,5 %, vývoz dokonce o 23,8 %; obchodní bilance se zlepšila o 78,5 mld. korun do aktivního salda

Nejvýznamnějším dopadem vstupu České republiky do Evropské unie z ekonomického hlediska je vykázaná prudká akcelerace zahraničního obchodu související jednak s tradičně vysokou otevřeností české ekonomiky, jednak s přímými dopady z odstranění cel a jiných administrativních překážek, které předtím ovlivňovaly vývoz a dovoz - do této kategorie spadá i společná zahraničně obchodní politika států EU vůči nečlenským zemím s významným dopadem zejména na české dovozy (importy z Číny). Jak je detailně uvedeno v kapitole 4 ve srovnání vývoje exportu za jednotlivé země, EU-15 a Českou republiku, český vývoz zaznamenával již od roku 2003 výjimečně vysoká tempa růstu ve srovnání s uvedenými zeměmi, která vyvrcholila krátce před datem vstupu a pokračovala až do ledna 2005. Vynikajícího výsledku (dokonce lepšího než průměrná celková čísla) dosáhl obchod se zemědělskými výrobky. Přestože na pozitivní vývoj zahraničního obchodu působily i cyklické vlivy u některých komodit a příznivé směnné relace, velký díl lze přičíst zcela jistě příznivým povstupním faktorům. Česká obchodní bilance dosáhla aktiva 11,2 mld. Kč - rok po vstupu tak došlo ke zlepšení o 78,5 mld. Kč.

• Míra inflace činila v období květen 2004 až duben 1995 2,6 %, meziroční index spotřebitelských cen 1,6 %

Co se týče finanční stability, vstup do EU neměl oproti některým očekávaním bezprostřední negativní vliv na výši inflace (předpokládalo se především nárůst cenové úrovně u potravin). Posun cen související s daňovými změnami (např. zařazení některých položek, především služeb, ze snížené do základní sazby DPH) nezvýšil významně míru inflace. Ceny potravin udržuje na nízké úrovni stále konkurence velkých obchodních řetězců na českém trhu, pozitivně působily i faktory v prvovýrobě (vysoká sklizeň obilí v roce 2004). V obou případech se však jedná o faktory, jejichž vliv je spíše krátkodobý a nemohou ovlivňovat ceny potravin ze střednědobého či dlouhodobého hlediska. Nízkou inflaci se dařilo v ČR udržovat i při značných turbulencích na světovém trhu s ropou.

Spotřebitelská inflace v ČR je nižší než v EU. Meziroční růst harmonizovaného indexu spotřebitelských cen dosáhl za EU-25 v dubnu 2005 tempa 2,1 %, v ČR pak 1,4 % (v květnu 2005 dokonce 0,9 %).

• Výrazně zlepšená fiskální stabilita není přímým odrazem členství v EU; běžný účet platební bilance v přebytku díky aktivu zahraničního obchodu

Vnitřní nerovnováhu české ekonomiky členství v EU neovlivnilo. Zlepšení fiskální stability nemělo přímou souvislost se vstupem do EU - prudké snížení rozpočtového deficitu v roce 2004 až na limit určený maastrichtskými kritérii (3 % HDP) způsobily především metodické vlivy a nová rozpočtová pravidla. Od ledna do května 2005 došlo ke zvýšení příjmů z daní o více než 9 %.

Příliv zahraničních investic do České republiky po prudkém snížení v roce 2003 se rok nato opět obnovil, přesto se však v prvním čtvrtletí 2005 finanční účet platební bilance ocitl v deficitu ve výši 2,2 % HDP (především díky masivnímu odchodu portfoliových investic, který v březnu 2005 postihl všechny středoevropské trhy). Naopak saldo běžného účtu v poměru k HDP bylo koncem prvního čtvrtletí 2005 kladné po dlouhém deficitním období financovaném přebytkem na finančním účtu. V objemu přímých zahraničních investic převažují reinvestované zisky nad přímými kapitálovými vstupy.

• ČR zaplatila od května 2004 do

Česká republika převedla do rozpočtu EU¹ za alikvotní období roku 2004 příspěvky ve výši 18 mld. korun. V roce 2005 má činit příspěvek 932 mil. eur² (za leden-duben

¹ Údaje Ministerstva financí ČR.

² Celkem mají členové EU přispět v roce 2005 do rozpočtu unie 105,2 miliardami eur. Například Španělsko by mělo převést 9 mld. eur, Řecko 1,9 mld. eur, Portugalsko 1,4 mld. eur.

dubna 2005 do rozpočtu EU 29,1 mld. korun, získala z něj 36 mld. korun

2005 bylo zatím převedeno 366 mil. eur, tj. 11,1 mld. Kč). Za rok po vstupu tak přispěla ČR do unijního rozpočtu 29,1 mld. korun, a získala z něj 36 mld. korun. Návrh tzv. Finanční perspektivy EU na roky 2007-2013 (dokumentu vymezujícího rozpočtový rámec EU), zatím ještě nebyl přijat. Jde o důležitou dohodu vymezující strop pro příjmy ze společného rozpočtu pro kohezní a strukturální politiku (podle návrhu z dubna 2005 má činit tento strop maximálně 3,5 % HDP³).

• K negativním vlivům členství v EU patří zvýšení ekologické zátěže bezprostředně po vstupu

Silné výkony produkčních odvětví (v roce 2004 stoupla průmyslová výroba o více než 10 %) byly poznamenány širším operačním prostorem pro české firmy po vstupu země do EU. To však, zejména v případě exportérů, vyvolalo i větší nároky na infrastrukturu a obsluhu. Zvýšené dopravní výkony u nákladní i osobní dopravy a poloha České republiky v Evropě, která umožňuje využití zdejších komunikací zejména pro nákladní silniční přepravu i mezinárodním dopravcům - zatím bez odpovídající finanční kompenzace - zhoršuje životní prostředí. Tuto okolnost lze hodnotit jako bezprostřední negativní dopad po začlenění země do EU.

Dílčí závěr:

Krátké zhodnocení bezprostředních dopadů členství České republiky v EU po 1. květnu 2004 do května 2005 ukazuje na jejich silný akcelerační účinek v zahraničním obchodě. Růsty dovozů a zejména vývozu byly enormní a vyvrcholily kladným saldem zbožíové obchodní bilance, potažmo přebytkem na běžném účtu platební bilance země. Podle revidovaných údajů z národních účtů rostl v každém ze čtyř čtvrtletí (vč. vstupního kvartálu) HDP ČR mezikvartálně po sezónním očištění o více než 1 % a meziroční růst byl v každém čtvrtletí vyšší než 4 %. Přírůstky HDP nemají rostoucí trend, ale zůstávají velmi solidní. Těchto výsledků reálné ekonomiky bylo dosaženo při přiměřené finanční stabilitě – cenový růst za dobu ročního členství byl nižší než v EU-25, fiskální stabilita se značně zlepšila, nikoli však v důsledku vstupu země do EU, který nebyl hlavním důvodem snižujícím rozpočtový deficit ČR.

³ Dva nové návrhy (předsedajícího Lucemburska a speciálního výboru Evropského parlamentu) z června 2005 uvažují se stropem příjmů ve výši 3,6 %, resp. 4 % HDP.